

Lapse toetamine asendushooldusel

1. Eesmärk ja õpiväljundid

Eesmärk

Lastekaitsetöötaja suhtleb lapsega traumast teadlikuna ja lapse osalemisõigust arvestades ning kindlustab lapsest lähtuvalt tema heaolu asendushoolduse erinevates etappides.

Õpiväljundid

Koolituse lõpuks õppija

- Teab trauma tähendust, mõju sümptomeid ja oskab asjatundlikult reageerida, kiindumus- ja -häire eripärasid, kompleks- ja sekundaarse trauma mõistet ning oskab reageerida päästikute avaldumisele.
- Teab, kuidas suhelda lapsega perest eraldamisel ja oskab lapsesõbralikult informeerida last otsustest ning selgitada otsuste sisu.
- Teab asendushoolduse vormide sisu ja tagamaid ning saab aru osapoolte rollist ja vastutusest lapse kasuperega sobitamisel ja muudatustega kohanemisel.
- Oskab välja selgitada lapse bioloogilise vanemaga suhtlemise olulisuse ja kasulikkuse, põhjendada seda lapsele ja vanemale või hooldajale.
- Teab, kuidas tagada, et lapsel on oskused oma elulooga tegeleda.
- Peab oluliseks noore õigeaegset toetamist iseseisvumise ettevalmistamiseks ja teab, kuidas vestelda noorega olulistel teemadel, millised teenused on noorele suunatud ning järelhoolduse õigustatust ja sisustamist.

2. Sihtgrupp

Kohalike omavalitsuste ja Sotsiaalkindlustusameti lastekaitsetöötajad

3. Õppe kogumaht, selle ülesehitus, õppekeskkond ja õppevahendid

Õppe kogumaht on 56 akadeemilist tundi.

Kui viiruse levik võimaldab, toimub koolitus klassiruumis, kus on olemas õppetöökõrvaldavad tehnika ning osalejatele jagatakse kaustad ja jaotusmaterjalid paber kandjal.

Viiruse levikust tingituna võib koolitus toimuda veebikeskkonnas Zoom.

4. Õppeprotsessi kirjeldus, sh õppe sisu, õppemeetodid ja -materjalid

Õppe sisu
Traumateadlik lähenemine teemas räägime traumast ja kaotusest, lapse väärkohtlemise või hooletusse jätmise mõjust trauma tekkimisel, ebaturvalisest kiindumusmustrist, psühholoogilisest, varjatud ja komplekstraumast, päästikutest. Räägime, millised on peamised sekkumised lapse abistamisel ja traumeeritud lastega suhtlemise peamistest põhimõtetest. Maht: 16 akad. tundi.
Lapse identiteedi toetamine teemas räägime, millest koosneb lapse identiteet, vestlusest lapse eluloo teemal, info analüüsimisest ja põhjendamisest. Räägime ka lapse õigusest olla kontaktis vanemate ja sugulastega. Maht: 8 akad. tundi.
Lapsega suhtlemine perest eraldamisel teemas räägime lapsega suhtlemisest tema osalemisõigust ja traumast teadlikkust silmas pidades, tema informeerimisest perest eraldamise käigus. Lapse vanusest tulenevatest iseärasustest suhtlemisel, vestlustehnikatest ja abivahenditest. Maht: 8 akad. tundi.
Lapse ja kasupere sobitumine ja muudatustega kohanemine teemas arutleme asendushoolduse vormide sisu ja tagamaid ning lapse ja kasupere sobitumise teemal, muudatustega kohanemisest, samuti asendushoolduse väljakutsetest üle. Maht: 8 akad. tundi.
Lapse bioloogilise perega suhete hoidmine ning toetamine teemas räägime kaasvanemlusest, erinevate osapoolte rollidest ja väljakutsetest, suhte toetamisest, päritoluperega kohtumise õnnestumise eeldustest, lapse toetamisest olukorras, kus kohtumine ei ole võimalik. Maht: 8 akad. tundi.
Noore toetamine iseseisvumisel ja tulevikuplaanide kindlustamisel teemas räägime noore iseseisvumisest, vestlusest noorega sellel teemal, noortele suunatud teenustest, sh järelhoolduse teenuse sisust ja korraldusest, noore lähisvõrgustikust kui ressursist. Maht: 8 akad. tundi.

Õppemeetodid: interaktiivne loeng, arutelu, grupitööd, rollimängud, paaristööd, iseseisvad tööd, juhtumi arutelud, (enese)analüüs.

Õppematerjalid: slaidid, töölehed ja kirjalikud kokkuvõtted.

5. Hindamine ehk õppe lõpetamise tingimused

Koolituse lõpetamiseks on vaja osaleda vähemalt 85% auditoorse töö või veebiseminaride ajast.

6. Väljastatavad dokumendid (töend või tunnistus)

Osalemise töend.

7. Koolitajate kvalifikatsiooni, õpi- või töökogemuse kirjeldus

Mariana Saksniit on kliiniline psühholoog ja kliiniline lapsepsühholoog Tartu Naiste Tugikeskuses. Marianal on kogemus ka Tilsa Perekodu kliinilise lapsepsühholoogina. Ta on täiendanud ennast komplekstrauma teemal. Mariana koolitab lastekaitse- ja asenduskodude töötajaid ka seksuaalse väärkohtlemise ja lähisuhtevägivalda teemadel.

Julia Vinckler-Nannattu on pikaajalise kogemusega nõustaja ja superviisor, kes on saanud väljaõppe Tallinna Psühhodraama Koolis. Julial on ka sotsiaaltöö haridus ja praktiline kogemus lastekaitsetööst. Lisaks on Julia osalemas kunsti- ja loovteraapia alases õppes. Julia on superviseerinud ja koolitanud ka asenduskodude töötajaid.

Sirli Peterson on olnud lastekaitse osakonna juhataja Tartu linnas ja ka Tartu Perekodu Käopesa juhataja. Sirlil on käsil õpingud Tartu Ülikooli sotsioloogia doktorantuuris. Ta on koolitanud ka asenduskodu kasvatajaid, tugiisikuid ja sotsiaaltöötajaid.

Maria Žuravljova on TÜ Narva Kolledži noorsootöö nooremlektor, ta on olnud ka sotsiaaltöö assistent ning töötanud SOS Lasteküla Narva projekti koordinaatorina. Maria on töötanud ka peretöötajana, kriminaalhooldusametnikuna ja vabatahtlikuna. Ta on uuendanud hooldusperede koolitusmaterjale programmis PRIDE ning on vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ grupijuht ja asendushoolduse töötajate koolitaja.

Elmet Puhm on SOS Lasteküla teenuste arendusjuht. Elmet on varasemalt samas olnud erinevates rollides, sh kasvataja, ning ka asendushoolduse valdkonna nõunik sotsiaalministeeriumis. Ta on olnud ekspert erinevate asendushooldust puudutavate uuringute ja juhiste töögruppides ja pikaajaline asendushoolduse töötajate koolitaja ning vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ grupijuht.

Liis Saarna on MTÜ Oma Pere juhatuse liige ja projektijuht. Liis on olnud ka lastekaitse spetsialist Harju Maavalitsuses, kus tegeles asendushoolduse ja lapsendamise valdkonnaga. Ta on pikaajaline lapsendajate ja hooldusperede koolitaja PRIDE programmis ning ka grupinõustaja ja koolitaja asendushoolduse valdkonnas.

Pille Teder on pikka aega töötanud asendushoolduse valdkonnas. Ta on SOS Lasteküla Eesti Ühingu perepõhise hoolduse nõunik ja MTÜ Oma Pere peretoetaja. Tal on ka praktiline kogemus lastekaitsetööst. Samuti on Pille lapsendajate ja hooldusperede koolitaja PRIDE programmis.

Sigrid Petoffer on Tallinna Lastekodu peretoe koordinaator ja MTÜ VAITER programmijuht. Sigrid on olnud varasemalt ka MTÜ Oma Pere tegevjuht. Ta on pikaajaline hooldusperede koolitaja PRIDE programmis ja on osalenud ka eksperdi või analüütikuna erinevate asendushoolduse valdkonna analüüside või arendusprojektide juures.

Meelis Kukk on Tallinna Lastekodu juhataja, Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu projektide juht ja koolitaja, eestvedaja. Meelis on olnud ka Keila SOS Noortekodu kasvataja-noortejuhendaja. Ta on programmi „Hoolivad isad“ ning ka asenduskodu töötajate koolitaja.

8. Soovituslik kirjandus

Bartram, P., Clifford, S., Clifford, J. Psühholoogilise arengu häired. MTÜ Oma Pere, 2019

Cacciatore, R., Karukivi, M. Talumatud tunded. Hea tunde käsiraamat noortele. Menu Meedia; 2018/2020

Haamer, N. Aeg parandab hoolitsetud hingehaavad. Pilgrim, 2021

Hughes, D.A. 8 nurgakiri parimate suhete vundamendis. MTÜ Igale Lapsele Pere; 2017

Hughes, D. jt. Tundeelu ja käitumishäired. MTÜ Oma Pere; 2018

Jackson, C. jt. Vaimse tervise häired. MTÜ Oma Pere; 2018

Kolk, B. Keha peab arvet. Tänapäev; 2020/2021

Lindqvist, M. Aitaja vari. Väike Vanker; 2008

Michaels, H. Elamiseks mõeldud elud. MTÜ Oma Pere; 2014

Naish, S. Terapeutilise lapsevanema aabits. MTÜ Igale Lapsele Pere; 2020

Narusson, D. Lootuse hoidjale. Tartu Ülikooli Kirjastus; 2021

Perry, B. Poiss, keda kasvatati nagu koera. MTÜ Igale Lapsele Pere; 2016

Pitsner, I. Meie kõigi lapsed. Pilgrim; 2015

Rygaard, N.P. Kiindumushäirega laps. MTÜ Igale Lapsele Pere; 2014

Siegel, D. Aju torm. Teismelise aju jõud ja siht. Helios; 2018

SOS Childrens' Villages, Euroopa Nõukogu. Laste õiguste tagamine; 2013
<https://rm.coe.int/16806a4537>

Vainola, K., Kotta, M. Mudilane mummu ja tema perekond. MTÜ Oma Pere

Wnuk, M., Dolyniak, U. Töö traumeeritud lastega. MTÜ Igale Lapsele Pere; 2018

Uuringud:

Aaben, L., Markina, A., Salla, J., Osila, L. Tõsiste käitumisprobleemidega laste teenuste analüüs. Poliitikauuringute Keskus Praxis; 2017-2018
<http://www.praxis.ee/tood/jum-uuring/>

Leosk, N. Eestkoste laste eestkostjate narratiivides. [Magistritöö]. Tartu: Tartu Ülikool; 2021
https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/library/eestkoste_laste_eestkostjate_narratiivides.pdf

Nuiamäe, M., Murasov, M., Randväli, A., Masso, M. Lapsendamise ja hooldusperre paigutamise järgne seiresüsteem. Poliitikauuringute Keskus Praxis; 2020-2021
<http://www.praxis.ee/tood/lapsendamise-ja-hooldusperre-paigutamise-jargne-seiresusteem/>

Osila, L., Turk, P., Biin, H., Masso, M., Piirits, M., Anniste, K. Asendushoolduselt elluastuvate noorte uuring. Poliitikauuringute Keskus Praxis; 2016
<http://www.praxis.ee/tood/asendushoolduselt-elluastuvate-noorte-uuring/>

Petoffer, S. Kasuperes kasvava lapse suhted päritoluperega – kelle huvides?; 2021
https://www.omapere.ee/wp-content/uploads/2021/02/Kasuperes-kasvava-lapse-suheparitoluperega_Sigrid-Petoffer_november.pdf

Petoffer, S. Kõigele, mida laps kogeb, annab ta tähenduse ise.; 2021
https://www.omapere.ee/wp-content/uploads/2021/02/Artikkel_identiteet.pdf

Snaith, J. Hooldusperede vanemate kogemused ja vajadused hooldusperede tugiteenuste osas. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool; 2020
<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content->

[editors/Lastekaitse/library/hooldusperede_vanemate_kogemused_ja_vajadused_hooldusperede_tugiteenuste_osas.pdf](https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/library/hooldusperede_vanemate_kogemused_ja_vajadused_hooldusperede_tugiteenuste_osas.pdf)

Juhendid ja arengukavad:

EV Sotsiaalministeerium. Vanemliku hoolitsuseta laste asendushoolduse poliitika roheline raamat; 2014

https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Asendushooldus/ah_rr_dets_2014.pdf

Sindi, I., Kattai, K., Medar, M., Toros, K. jt. Asendushooldusel täisealiseks saavate noorte iseseisvumise ja elluastumise toetamine ning järelhooldusteenuse planeerimine ja korraldamine. Soovituslik juhend kohalikele omavalitsustele. Tallinn: Tallinna Ülikool; 2019

https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/Noustamisteenused/jarelhoolduse_sovituslik_juhend_kohalikele_omavalitsustele.pdf

Sotsiaalkindlustusamet. Juhis asendus- ja järelhooldusteenuse korraldamiseks; 2020

https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/Noustamisteenused/juhis_asendus-ja_jarelhooldusteenuse_korraldamiseks.pdf

Sotsiaalkindlustusamet. Juhis kohalike omavalitsuste spetsialistidele perest eraldatud lapse hooldusperre paigutamisel; 2021

https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/juhis_kov_spetsialistidele_perest_eraldatud_lapse_hooldusperre_paigutamisel.pdf

Sotsiaalkindlustusamet. Selgitused kohalikele omavalitsustele asendus- ja järelhooldusteenuse rahastamise kohta. Sotsiaalkindlustusamet; 2020

https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/library/selgitused_kohalikele_omavalitsustele_asendus-ja_jarelhooldusteenuse_rahastamise_kohta.pdf

Sotsiaalkindlustusameti virtuaalne raamatukogu:

<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/raamatukogu-otsing>

Peamised õigusaktid:

Lapse õiguste konventsioon, RT II 1996, 16, 56. <https://www.riigiteataja.ee/akt/24016>

Lastekaitseseadus, RT I, 06.12.2014, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018049>

Sotsiaalhoolekande seadus, RT I, 30.12.2015, 5. <https://www.riigiteataja.ee/akt/122032021014>

Portaalid:

Tarkvanem portaali kasuperede rubriik, sh soovituslik kirjandus:

<https://tarkvanem.ee/kasupere/>

Vaata lisamaterjale Sotsiaalkindlustusameti kodulehel:

<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/et/lapsed-pered/lastekaitse/abiks-spetsialistile>

Vaata lisamaterjale EV Sotsiaalministeeriumi kodulehel: <https://www.sm.ee/et/asendus-ja-jarelhooldus>